

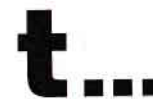
LBRIS

We know
books

CORINA CACE

**PROIECTARE PENTRU
DEZVOLTARE SUSTENABILĂ**

MECANISME SPECIFICE ASISTENȚEI SOCIALE ȘI SĂNĂȚĂȚII

TRITONIC

Tritonic Books

București – 2022

Corina Cace

**Proiectare pentru dezvoltare sustenabilă - mecanisme specifice
asistenței sociale și sănătății**

Copyright © Corina Cace

Copyright © TRITONIC 2022 pentru ediția prezentă.

Toate drepturile rezervate, inclusiv dreptul de a reproduce fragmente din carte.

TRITONIC

Str. Coacazelor nr. 5, București
e-mail: editura@tritonic.ro
www.tritonic.ro

Tritonic București apare la poziția 18 în lista cu Edituri de prestigiu
recunoscut în domeniul științelor sociale (lista A2) (CNATDCU):
http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/A2_Panel41.xls

Colecția Asistența socială este coordonată de prof. univ. dr. Doru Buzducea.

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CACE, CORINA**

**Proiectare pentru dezvoltare sustenabilă : mecanisme specifice asistenței
sociale și sănătății / Corina Cace. - București : Tritonic Books, 2022**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-749-606-2

364

Coperta: Alexandra Bardan
DTP: Ioan Dorel Radu
Editor: Rebeca Cojocaru
Comanda nr. AS05 / 2022
Bun de tipar: Noiembrie 2022
Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al
editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

Cuprins

INTRODUCERE.....	7
1. STAREA DE BINE ȘI SĂNĂTATEA.....	11
1.1 Obiectivele statelor membre ale UE privind starea de bine și sănătatea.....	12
1.2 Cum este definită „sănătatea” și de ce este dificilă asumarea pentru concepatorii de politici de sănătate?.....	14
1.3 Cum este definită „sănătatea publică”?.....	19
1.4 Determinanții sănătății.....	20
1.5 Cum este definită politica respectiv politica publică?.....	27
1.6 Cum este definită politica de sănătate și care sunt tipurile de politici de sănătate.....	29
1.7 Determinanții politicii de sănătate.....	31
1.8 De ce este important studiul politicilor de sănătate în contextul dezvoltării sustenabile?.....	36
2. DEFINIREA PROIECTULUI.....	39
2.1 Ce este un proiect?.....	40
2.2 Cum se diferențiază un proiect de o operație de rutină?.....	44
2.3 Tipuri de proiecte.....	46
3. MANAGEMENTUL DE PROIECT.....	51
3.1. Competențe, capacități și cunoștințe necesare în managementul de proiect.....	53
3.2. Rolurile și funcțiile managementului de proiect.....	57

3.3. Relația între diferite discipline.....	58
3.4. Ce este managementul de proiect?.....	59
3.4.1. Management de proiect (MP): aria managementului de proiect și aria de cunoștințe.....	59
3.4.2. Diferența între managementul de proiect și managementul organizațional.....	63
4. PROIECTUL PROPRIU-ZIS/ ELEMENTE DE PROIECTARE.....	67
4.1 Identificarea, analiza problemei și definirea problemei.....	69
4.2 Evaluarea posibilităților organizațiilor de rezolvare a problemelor comunității – Analiza SWOT.....	74
4.3 Scopul, obiectivele și indicatorii proiectului.....	77
4.4 Proiectarea activităților, metodologia și bugetul proiectului.....	88
4.5 Instrumente de lucru: Diagrama Gantt și Matricea logică.....	98
4.6 Fezabilitatea proiectului și ipoteze de lucru.....	101
4.7 Implementarea și închiderea proiectului.....	115
4.8 Evaluarea proiectului.....	120
5. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROGRAMELOR ȘI PROIECTELOR DIN SFERA SOCIALĂ ȘI MEDICO- SOCIALĂ.....	135
5.1 Funcțiile monitorizării.....	136
5.2 Monitorizarea în practica actuală.....	138
5.3 Evaluarea programelor sociale.....	139
5.3.1. Participanți în evaluare și tipuri de evaluare.....	141
5.3.2. Modalități de evaluare a programelor sociale – evaluarea performanței.....	149
5.3.3. Evaluarea de eficiență financiară (comparativă) – extensie a evaluării de performanță.....	163
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE.....	165

Introducere

DE LA STRATEGIE LA PROIECT

În contextul dezvoltării sociale strategiile, planurile de acțiune, programele și proiectele joacă un rol esențial. Prin operaționalizarea acestora se ajunge la atingerea obiectivelor propuse.

Există mai multe nivele la care strategiile, planurile de acțiune, programele și proiectele pot fi dezvoltate. În funcție de comprehensivitate pot fi: globale și sectoriale. La nivel național prin raportare la acoperirea lor geografică distingem: naționale, regionale, locale. Strategiile presupun o viziune globală asupra unei probleme care trebuie soluționată și fac referire la un context social și instituțional foarte bine precizat. Strategia descrie problema- face o diagnoză a acesteia, precizează o finalitate- scopul, obiectivele generale și principiile generale de acțiune. Prin strategie sunt operaționalizate domeniile și direcțiile de acțiune prioritare care conduc la atingerea obiectivelor globale.

Planurile de acțiune conțin măsurile concrete, cu orizonturi de timp și responsabilități clare făcând referire și la costurile aferente fiecărei activități în parte.

În practică nu se face întotdeauna o distincție clară între strategii și planuri de acțiune. Uneori strategiile includ planuri

de acțiune ca parte componentă sau ca anexă. În alte situații strategiile nu includ un plan de acțiune dar descriu programele, proiectele sau măsurile ce vor operaționaliza strategia. Planurile de acțiune și elementele acestuia trebuie să furnizeze o imagine clară a etapelor ce vor fi parcurse, a resurselor implicate și a responsabilităților asumate pentru fiecare etapă în parte și în concordanță cu termenele de realizare agreate.

Strategiile și planurile de acțiune complexe sunt implementate prin programe și proiecte. Programul acoperă un domeniu prioritar și poate cuprinde mai multe proiecte. Putem spune că programele reprezintă un ansamblu planificat și coordonat de resurse (materiale, financiare, umane) și activități alocate, derulate pe o perioadă de timp (necesar pentru atingerea unui obiectiv), în vederea satisfacerii unei nevoi, al prevenirii sau al rezolvării unei probleme. Acestea sunt, nu de puține ori, supuse unor presiuni externe (surse de finanțare, electoratul, beneficiarii ai programului) și, în același timp, influențează instituții care desfășoară activități programate. Programarea se referă la natura programelor și la rolul lor în rezolvarea problemelor. Se ocupă de structura internă și funcționarea acestora, de interferența lor cu programe derulate de alte instituții (parteneriat) și de procesele prin care componentele lor pot fi modificate pentru a îmbunătăți performanța.

Deși conținutul programelor și ceea ce poate însemna acoperirea neajunsurilor poate fi diferit, toate programele au de rezolvat probleme similare. Aceste probleme, grupate în jurul găsirii de resurse, alocării de fonduri, întreținerii bugetelor, justifică deciziile privind planificarea programelor și dezvoltarea lor. Programele merg în general pe stagii similare mecanismelor de dezvoltare organizațională.

Proiectele se referă la acțiuni cu nivel de generalitate mai redus decât programele, au o sferă de cuprindere mai mică, un grad de complexitate mai redus și un orizont de timp mai scurt. Ele subsumează o serie de activități proiectate (plan

de lucru sau de activități) și de resursele previzionate. Planul de lucru descrie modalitatea de implementare a proiectului, enumerarea actorilor, responsabilitățile acestora și realizarea activităților în timpul planificat.

Atât programele cât și proiectele au caracteristici comune și mecanisme posibile de implementare care le susțin rolul în rezolvarea sau ameliorarea problemelor specifice, într-un timp specific și într-o zonă specifică. Caracteristicile se referă la disponibilitatea resurselor (umane, materiale, financiare, de timp), identificarea și alocarea lor, la asumarea responsabilității pentru realizarea fiecărei activități și utilizării resurselor alocate acesteia, la măsurabilitatea realizării activității și la limitarea în timp a realizării acesteia. Mecanismele posibile de implementare sunt descrise în funcție de instituția care a elaborat politica (inclusiv planul de implementare), sau programul și de contribuția la implementare.

1. Starea de bine și sănătatea

Uniunea Europeană (UE) vine, prin acțiunile sale, în completarea acțiunilor naționale de protecție a populației și de sănătate. Prin mecanisme specifice (să pună în comun resurse, să depășească provocări comune și să ofere răspunsuri comune) sprijină guvernele statelor membre să atingă finalități comune. Pentru acestea UE elaborează norme și standarde pentru servicii medicale, medico- sociale și oferă finanțare pentru proiecte din sfera socială, sănătate, medico-socială din întreaga Uniune. Țările membre ale UE dețin responsabilitatea principală pentru obținerea stării de bine a oamenilor. Organizarea și furnizarea serviciilor sociale, a celor de sănătate și de îngrijire medicală, de sprijin pentru șomeri, pentru persoane vârstnice sau persoane cu dizabilități, reprezintă o parte a mecanismelor bunăstării sociale, transpuse în starea de bine, în sănătatea oamenilor.

Sănătatea publică și politicile de sănătate înclină spre a fi similare chiar dacă aparțin domeniilor diferite. Analizele de politici publice reprezintă dialogul între specialiștii din științele sociale și guvernanți iar politicile de sănătate încearcă apropierea acestor domenii. Prin acest efort comun se urmărește crearea punților de legătură între domenii, pentru a iniția o direcție de îmbunătățire concomitentă a realității sociale și a politicilor de sănătate publică.

Un alt aspect de luat în calcul când vorbim de analize și interpretări din domenii apropiate, de graniță, oferă o imagine integrată a lucrurilor care sunt, de regula, analizate separat. Interdisciplinaritatea apare ca necesitate a depășirii granițelor artificiale între diferite domenii. Prin interdisciplinaritate¹ se creează punți care permit acoperirea rupturilor dintre discipline și care elimină izolarea și lipsa corelațiilor între conținuturile diverselor discipline. Este posibilă astfel construirea, prin educație, a unor structuri mentale dinamice, flexibile și asumate, capabile să sprijine deciziile cele mai potrivite în și rezolvarea problemelor. Problemele cu care ne confruntăm în viața profesională, socială sau personală impun judecăți și decizii care nu sunt, de regulă, limitate în jaloanele disciplinare. Rezolvarea de probleme, care poate fi considerată cea mai importantă forță motrice a integrării, datorită relevanței sale practice, imprimă dificultăților cu care se confruntă oamenii, un caracter integrat, iar rezolvarea lor impune corelații rapide și semnificative.

1.1 Obiectivele statelor membre ale UE privind starea de bine și sănătatea

Sănătatea publică- strategiile care privesc sănătatea populației și diverse aspecte de politică sanitară sunt discutate în cadrul unui grup de lucru la nivel înalt, format din reprezentanți ai autorităților naționale și ai Comisiei Europene. Instituțiile UE, țările membre, autoritățile locale și regionale

¹ Explicația termenului – Interdisciplinaritatea presupune o intersectare a diferitelor arii disciplinare prin ignorarea limitelor stricte ale disciplinelor, se caută teme comune pentru diferite obiecte de studiu cu un ordin de învățare mai înalt, termen regăsit în limba engleză „higher order learning objectives”. Obiective: Capacitățile metacognitive: cum ar fi luarea deciziilor, rezolvarea de probleme, învățarea eficientă, *Preluare: <http://cptc-airinei.ro/interdisciplinaritate.pdf> (13.10.2020)*

și alte grupuri de interes contribuie la punerea în aplicare a strategiei UE în domeniul sănătății.

Politicile și acțiunile UE în materie de sănătate publică se îndreaptă spre:

- protejarea și îmbunătățirea sănătății cetățenilor UE;
- furnizarea de sprijin pentru modernizarea infrastructurii de sănătate;
- îmbunătățirea eficienței sistemelor de sănătate.

Politica UE în domeniul sănătății se concentrează pe protejarea, pe îmbunătățirea sănătății populației și pe accesul tuturor europenilor la asistență medicală modernă și eficientă. Este o reacție amplă de coordonare la amenințările grave la adresa sănătății. De asemenea, pentru UE sunt importante, în egală măsură atât: programele de prevenire a bolilor (vaccinarea, combaterea rezistenței la antimicrobiene, cancer, etichetarea alimentară responsabilă) cât și reacția adecvată la apariția bolilor.

Cu toate acestea dezbaterile pe tema înțelesului politicilor sociale și a celor de sănătate publică sunt esențial politice. Conceptele utilizate și interpretarea acestora sunt determinate, în particular, de interese diferite. Înțelesul sferei politice și transpunerile ei în practică sunt rezultatul jocului acestor forțe. Demersurile sunt corelate cu gândirea politică și au în centru fie statul cu acțiunile sale fie individul cu rolurile lui în societate. În același timp, politicile sociale și politicile de sănătate publică se află sub influența forțelor politice în manifestarea guvernamentală sau în societate.

De ce în unele țări politicile de sănătate sunt vizibile, tind să se dezvolte, să ofere rezultate iar în altele să apară ca acțiuni timide cu rezultate slabe? Răspunsul poate fi găsit într-un context specific de analiză: țara respectivă, determinanții sănătății și politica de sănătate a țării. Înțelegerea acestui cadru permite aprecierea factorilor care contribuie la dezvoltarea politicilor de sănătate, în general și în diferite țări în particular.

1.2 Cum este definită „sănătatea” și de ce este dificilă asumarea pentru concepatorii de politici de sănătate?

Înainte de a defini conceptul „sănătate” se poate imagina o discuție ce are ca temă: Vaccinarea: PRO și CONTRA. Participanții sunt reprezentanți ai specialiștilor din domeniul medical, din domeniul sănătății publice, reprezentanți ai societății civile ș.a.. Există, la nivelul UE, un punct de vedere unanim acceptat în legătură cu programele de vaccinare? Care este răspunsul diferitelor țări europene la problema programelor de vaccinare. Se poate vorbi, atât la nivel european cât și la nivel național, de o legislație specifică? Care este rezultatul acestui exercițiu?

* Sănătatea

Organizația Mondială a Sănătății (1946) definește sănătatea ca „stare de bine – fizică, mentală, socială- nu doar ca absența unei suferințe sau a unei boli”. Prin această definiție se recunoaște că sănătatea este o agregare a elementelor biologice și sociale cu cele ale stării de bine, de bunăstare individuală și socială.

Sănătatea este un indicator de progres personal sau colectiv. De aceea acest indicator poate semnala atât nivelul bunăstării individuale- a stării de bine, atingerea unui anumit grad de succes al societății cât și calitatea acțiunilor publice, guvernamentale întreprinse în promovarea bunăstării (Shi, L.; Stevens, G. 2010). Această definiție dată conceptului *sănătate* implică o serie de aspecte- de care se ține cont în analize, precum sărăcia, educația, discriminarea sau diverse condiții sociale, culturale, religioase și politice, care sunt esențiale pentru analiza și explicarea sa.

Sănătatea este, de asemenea, rezultatul caracteristicilor personale, al alegerilor făcute și stimulentele. Cu siguranță, definită astfel, sănătatea este o sursă de tensiune în discuțiile despre sănătate publică. Un exemplu simplu se referă la acțiunea impusă de asigurarea propriei sănătăți prin cumpărarea acesteia- obligativitatea asigurarea sănătății iar ca formă de manifestare: public vs. privat. Implicația apare atât la nivelul comportamentului oamenilor (o schimbare comportamentală e determinată de modificarea beneficiilor sau costurilor sau când sunt prevăzute stimulente) și la momentul adoptării deciziilor unde e necesară compararea costurilor și a beneficiilor acțiunilor în desfășurare. Mai mult, oamenii decid comparând costurile și beneficiile deciziilor lor deoarece costul unui lucru este dat de valoarea altui lucru la care se renunță pentru a-l obține (Doltu, 2004).

Trecând de prezentări ale tipurilor de asigurări, de legislația specifică asigurărilor la nivelul statelor membre ale UE sau de descrierea mecanismelor de funcționare și finanțare ale asigurărilor se deschide o dezbateră amplă care pleacă de la simpla cumpărare a unui produs (o apă gazoasă dulce și aromată de la un chioșc din incinta școlii) până la contractarea unei polițe de asigurare, fie ea publică sau privată.

Aici politica de sănătate publică trebuie să urmărească menținerea, nu ușor de realizat, a echilibrului între sănătate, ca bun public și libertatea personală.

** Sănătatea fizică

Cea mai cunoscută modalitate de măsurare a sănătății fizice este anticiparea numărului anilor de viață din fiecare stagi- speranța de viață².

² OECD (2020), Life expectancy at birth (indicator). doi: 10.1787/27e0fc9d-en (Accessed on 13 October 2020)